

Klima-aldaketa eta osasuna: Bero-boladak. Egokitzea ez da amore ematea

Jardueraren ordutegia: 18:00etan

Eka. 18 2024

Kod. W09-24

Mod.:

Online zuzenean Aurrez aurrekoa

Edizioa

2024

Jarduera mota

Jarduera irekia

Data

Eka. 18 2024

Kokalekua

Miramar Jauregia

Hizkuntzak

Gaztelera

Antolakuntza Batzordea

Fundación
BBVA

Azalpena

Gizateriak aurre egin behar dien ingurumen- eta gizarte-erronken artean, klima-aldaketa da premiazkoenetako eta garrantzitsuenetako bat. Maila globalean, hainbat sektoretan du eragina, eta osasunaren arloan du handiena.

Heriotza-tasa eta klima-aldaketaren arriskuei lotutako gaixotasun-karga gora doaz. Klima-krisia osasun-krisia dela esan dezakegu, bai eragin zuzenak dituelako (bero- eta hotz-boladak, muturreko gertaera meteorologikoak, uholdeak eta lehortekak), bai zeharkako ondorio handiak dituelako (airearen kutsadura eta aeroalergenoak areagotzea, suteen maiztasuna eta intentsitatea handitzea, gaixotasun infekziosoen bektoreen banaketa aldatzea, ur gutxiago izatea eta elikagaien segurtasunik eza). Gainera, kontuan hartu behar dira larrialdi klimatikoak gizarte-sistemetan eragiten dituen ondorioak: desplazatu klimatikoak, lanerako gaitasunaren jaitsiera edo osasun mentalaren narriadura. Inpaktu horiek guztiek presioa areagotzen dute osasun-sistemetan eta -azpiegiturretan.

Klima-aldaketak ez ditu gaixotasun berriak sortzen; aitzitik, lehendik daudenak zabaldu eta birbanatzen ditu, eta horrek eragina du populazio jakin baten ezaugarrietan eta osasun-baldintzetan. Desparekotasunei erreparatzen badiegu, biztanleria guztiek jasan ditzakete klima-aldaketak osasunean eragiten dituen inpaktu negatiboak, baina zenbait inguruabarretan zaurgarritasun-maila handiago egingen da, hala nola kokapen geografikoaren arabera eta desparekotasun sozioekonomikoak daudenean. Horien ondorioz, ekitate ezak ere gora egiten du osasunaren arloan. Inpaktua guztiz desberdina da ukitutako eremu geografikoaren maila sozioekonomikoaren arabera, eta, beraz, biztanleriak lehendik dituen osasun-baldintzen arabera. Hori dela-eta, osasun-baldintza orokorrak modu nabarmenean okertzen dira, baita gaixotasun jakin batzuk kronifikatu ere; hortaz, aldatu egin beharko genuke biztanleria zaurgarrien babesa kontuan hartzeko modua. Sentikortasun bereziko taldeak dira adinekoak, emakumeak eta haurrak, errenta-maila baxuko pertsonak, gaixotasun kronikoak dituzten pertsonak (kardiobaskularrak eta biriketakoak, obesitatea edo gaixotasun neurologikoak, giltzurrunetakoak, besteak beste) edo haurdun dauden emakumeak eta kanpoaldean aritzen diren langileak, adibidez.

Zaintza epidemiologikoa klima-aldaketara egokitzea

Eskualdeetan eta maila sozioekonomiko desberdinak dituzten pertsonengan duen eragin desberdina eta gertatutako aldaketetara egokitzeko gaitasuna funtsezkoak izango dira populazioek berotze globalaren ondorioz jasaten dituzten osasun-inpaktuak minimizatzeke. Ingurune oso urbanizatueta, esaterako, osasunean dituen ondorioak larriagotu egin daitezke, bereziki, desparekotasun sozioekonomiko handiagoak daudelako, etxebizitzak egoera desagokian daudelako eta airearen kutsatzaileekiko esposizioa handiagoa delako.

Aurrez aurre dugun arazo nagusia da gure zaintza epidemiologikoko sistemak oraindik ez daudela espezializatuta klima-aldaketaren inpaktuei lotutako kausa horiek kuantifikatzen eta behar bezala egozten. Beharrezkoa da alerta goiztiarreko eta zaintzako sistemak ezartzea, eta leku berean aldi berean eragiten duten klima-aldaketaren ondoriozko inpaktu guztiak jaso behar dituzte. Adibidez, 2022ko udan, gure herrialdean erretako gainazalaren markak hautsi dira, eta sistema epidemiologikoa bakar bat ere ez da horrekin lotutako osasun-ondorioak kuantifikatzen ari, ez soilik arnasketa-arazoak epe laburreko larriagotzea, baizik eta, epe luzera, gaixotasun kardiobaskularrak edo gaixotasun mentalak okertzea, hala nola trauma osteko estresa, antsietatea, depresioa, tratamenduekiko atxikidura, etab.

Administrazio eskudunen erantzukizuna da klima-arriskuek biztanleria zaurgarrienengan duen inpaktua areagotu ez dadin beharrezkoak diren arintze- eta egokitze-neurriak antolatzea. Gainera, arrisku horiek behar bezala kudeatu behar dira, osasunean ahalik eta eragin txikiena izan dezaten. Egokitze-neurrien artean, eremu geografiko bakoitzera egokitutako tokiko prebentzio-planen ezarpena diseinatzea dago, ezaugarri soziodemografikoen arabera, eta tokiko arriskuen ebaluazioak egitea. OMEk dioen bezala, prebentzio-plan horiek tenperaturaren eta heriotza-tasaren arteko erlazioan oinarritu behar dira.

Bero-boladak eta prebentzio-planak osasun publikoan.

Gaur egun, Espainian, estatuko administrazioan biztanleriaren bi informazio-sistema daude tenperatura izugarri altuek eragiten duten arriskuari buruz. Horietako lehena —tradizio historiko luzeena du— Estatuko Meteorologia Agentziak (AEMET) bero-boladei buruz ematen duen informazioa da. Meteorologian honela definitzen da bero-bolada bat: eguneko gehieneko tenperaturak udako hilabeteetako gehieneko tenperaturen serie historikoa 95eko pertzentiletik gora gainditzea. Beraz, leku bakoitzeko klimatologian soilik oinarritzen da definizio hori.

Bestalde, osasunaren arloan, bero-boladak azterketa epidemiologikoen bidez zehazten dira, eta eguneko heriotza-tasa estatistikoki nabarmen igozten duen eguneko gehieneko tenperaturari egingen diote

erreferentzia. Eguneko gehieneko tenperatura hori udako hilabeteetako eguneko gehieneko tenperaturen serieko pertzentil bat da; batzuetan bat dator 95eko pertzentilarekin eta beste batzuetan ez.

Orduan, informazio horiek kontzeptu desberdinak hartzen dituzte kontuan. Lehen sistema klimatologikoa da, eta bigarrena, berriz, osasun-adierazle bati dagokio, hau da, leku bakoitzeko ezaugarri sozioekonomiko, demografiko eta sanitarioek eragiten dioten heriotza-tasari.

Metodologiari dagokionez, 95eko pertzentila segituan zehazten da edozein estatistika-programarekin. Osasunaren arloko bero-boladaren tenperatura definitzea prozesu konplexuagoa da, eremu geografiko bakoitzeko biztanleriarekin eta egitura soziodemografikoarekin lotutako hainbat faktoreren mende baitago, alegia, biztanleria zaharragoa den, osasun-arretako sistema hobea duen, landa- edo hiri-eremua den. Era berean, maila ekonomikoaren, berora egokitzeko maila fisiologikoaren edo tenperatura altuei aurre egiteko mekanismoen mende ere badago. Beraz, ez du tenperaturaren pertzentil finko bat, baizik eta aipatutako populazio-ezaugarrien arabera aldatzen da.

Espainiako Osasun Ministerioak, Carlos III.a Osasun Institutuaren laguntza zientifiko-teknikoarekin, probintzia bakoitzean zehazten ditu tenperatura horiek, eta 2004tik aurrera udaro aktibatzen den tenperatura altuen [prebentzio-planaren](https://www.sanidad.gob.es/areas/sanidadAmbiental/riesgosAmbientales/temperaturasExtremas/planAltasTemperaturas/home.htm) oinarri dira. Atalase horiek bateratzeko eta informazio hori herritarrei eta osasun-eskumenak dituzten administrazioei (babes zibila, osasun-laguntza, osasun-langileak, aire zabaleko langileak dituzten enpresak, ikastetxeak, talde zaugarriak, hala nola haurdun dauden pertsonak, komorbiditateak dituztenak, etab.) modu egokian helarazteko premia nabarmenaren aurrean, 2024ko udan, lehen aldiz jarriko da martxan bero-plana, ekainaren 3tik aurrera. Estatuko zona isoklimatikoaren arabera bero-boladen 182 atalase espezifikoak biltzen ditu. (<https://www.sanidad.gob.es/areas/sanidadAmbiental/riesgosAmbientales/temperaturasExtremas/planAltasTemperaturas/home.htm>).

Plan horrek Espainiako Meteorologiako Estatu Agentziak (AEMET) aldez aurretik definitutako meteoalertako eremuak erabiltzen ditu, estatuko lurralde osoa eskualdekatzeko (lurralde homogeneousko eremuz osatutako zona geografikoak, aldagai meteorologiko desberdinen klima-portaeraren arabera, lurralde berean meteorologia-iragarpena egiteko helburuarekin). Helburua alerten espezifiktasuna hobetzea da osasun publikoaren kudeaketaren ikuspegitik. Lehenik eta behin, sortutako alerta-kopuruari dagokionez eta, bigarrenik, eragindako inpaktuari dagokionez. (<https://enveurope.springeropen.com/articles/10.1186/s12302-024-00917-6>).

2004. urtetik tenperatura altuen aurrean estatuan ezarritako prebentzio-planek agerian utzi dute eraginkorrak direla herritarren osasunean duten inpaktuari dagokionez, Heriotza-tasaren arrisku egozgarria % 14tik % 2ra jaitsi dute gutxi gorabehera, eta hori bereziki garrantzitsua da oso zaugarriak diren taldeentzat: adinekoentzat eta oinarritzko patologia duten pertsonentzat (diabetesa, obesitatea, hipertentsioa edo gaixotasun neurodegeneratiboak dituztenak). Europako hegoaldean, non udaro areagotzen ari baitira muturreko fenomeno meteorologikoak, hala nola bero-boladak, oso interesgarria da plan horien funtzionamendua hobetzeko neurriak abian jartzea, biztanleria egokitzeko testuinguruaren barruan. Toki-mailan arreta jartzea funtsezkoa da biztanleriaren ezaugarri soziodemografiko heterogeneoetara egokitzeko eta klima-aldaketak toki-mailan dituen ondorioen arriskuen ebaluazioak egiteko, biztanleriaren osasun-faktoreen harira. Plan integratuak diseinatzea eta garatzea, klima-aldaketaren inpaktuak (airearen kutsadura, hauts-intrusioak, lehorteak, baso-suteak...) bultzatzen dituzten ingurumen-faktoreek osasunean dituzten inpaktu sinergikoak lantzeko, banaka landu beharrean, bai eta osasun-sistema eta -azpiegiturak indartzea ere, klima-krisiaren inpaktuen aurrean erresilienteak izan daitezen eta biztanleriari une kritikoetan ere osasun-zerbitzuak ematen jarraitu ahal izan dezaten.

Programa

2024-06-18

18:00 - 19:00

“Cambio Climático y Salud: Olas de calor. Adaptarse no es rendirse”

Cristina Linares Gil | Unidad de Referencia en Cambio Climático, Salud y Medio Ambiente Urbano. Instituto de Salud Carlos III - Codirectora científica del Observatorio en Cambio Climático, Salud y Medio Ambiente Urbano.

Julio Díaz Jiménez | Unidad de Referencia en Cambio Climático, Salud y Medio Ambiente Urbano. Instituto de Salud Carlos III - Codirector científico del Observatorio en Cambio Climático, Salud y Medio Ambiente Urbano.

Eva Caballero kazetariak hizlariekin solasean arituko da hitzaldia amaitu ondoren / La periodista Eva Caballero moderará un coloquio con los ponentes una vez finalizada la conferencia

Cristina Linares Gil

Klima Aldaketaren, Osasunaren eta Hiri Ingurumenaren Behatokiko zientzia-zuzendarikidea. Carlos III. Institutua

Cristina Linares Gil es Doctora en Medicina Preventiva y Salud Pública por la Universidad Autónoma de Madrid. Actualmente desarrolla su actividad profesional como Científica Titular y Codirectora de la Unidad de Referencia en Cambio Climático, Salud y Medio Ambiente Urbano en el Instituto de Salud Carlos III. Forma parte del Grupo de Trabajo II del VI Informe de Evaluación del IPCC en el campo de "Impactos del Cambio Climático en la Salud Humana"; ha sido Lead Author del capítulo sobre Salud y Cambio Climático de la Red "Mediterranean Experts on Climate and Environmental Change" que ha recibido el Premio Norte Sur del Consejo de Europa 2020; autora en informes científico-técnicos de Naciones Unidas (UN Environment) y la Organización Mundial de la Salud. Ha sido Coordinadora del Grupo de Expertos en la primera Asamblea Ciudadana por el Clima de España, que ha recibido el Premio Nacional Extraordinario de Medio Ambiente en 2022 por el MITERD. En 2023, ha recibido el "II Premio Escarabajo Verde" de RTVE a la personalidad científica en materia medioambiental.

Julio Díaz Jiménez

Klima Aldaketaren, Osasunaren eta Hiri Ingurumenaren Behatokiko zuzendari zientifikoa. Carlos III Osasun Institutua

Doctor en Ciencias Físicas por la Universidad Complutense de Madrid en la especialidad de Física de la Tierra y el Cosmos. Científico titular del Instituto de Salud Carlos III y jefe del área del Departamento de Epidemiología y Bioestadística de la Escuela Nacional de Sanidad. Lleva más de 25 años dedicado a la investigación en medio ambiente y salud, en especial en temas relacionados con los efectos en salud de la contaminación química y acústica así como en temperaturas extremas. En estas materias ha realizado más de 200 publicaciones. Actualmente es colaborador de la OMS y del Ministerio de Sanidad español en temas relacionados con cambio climático, extremos térmicos y sus impactos en salud.

Matrikula prezioak

IZEN EMATEA - AURREZ AURRE	2024-06-18 ARTE
Matrikula doan	0 EUR

IZEN EMATEA - ONLINE ZUZENEAN	2024-06-18 ARTE
Matrikula doan	0 EUR

Kokalekua

Miramar Jauregia

Mirakontxa pasealekua 48, 20007 Donostia

Gipuzkoa